

4. В результаті теоретичного дослідження зазначених (та не тільки) наукових джерел на основі методів, систематизації, класифікації, моделювання, синтезу, аналізу та інших теоретичних прийомів, був створений методологічний конструкт профілактики порушення харчової поведінки підлітків залучених до постійної спортивної діяльності. Зазначений методологічний конструкт має наступну структуру: загальні психологічні причини формування порушень харчової поведінки та засоби їх психологічної профілактики, специфічні причини формування порушень харчової поведінки підлітків та засобів їх психологічної профілактики, види спорту при яких ризик формування порушень харчової поведінки більш високий та особливості психологічної профілактики зазначеної психологічної проблеми.

До загальних психологічних чинників формування порушень харчової поведінки підлітків залучених до професійної спортивної діяльності є: деформація образу Я та самооцінки, когнітивне викривлення реальності, негативні внутрішні установки відносно самого себе та порушення у мотиваційно-вольовій сфері, загальна пригніченість та порушення у емоційній сфері (відчуття постійного гніву на себе та оточуючих, страху невдачі тощо), фрустрації при отриманні спортивної травми або невдачі у змаганнях та гіперфагічна реакція на стрес, недоцільні когнітивні способи вирішення проблем, психічні перенавантаження, психічна залежність від їжі, внутрішні конфлікти та особистісні кризи тощо. Відповідно до зазначених причин найбільш сприйнятливими засобами профілактики порушень харчової поведінки підлітків є: підвищення рівня самооцінки, формування здатності до самоконтролю, підвищення рівня саморегуляції, розвиток емоційної сфери підлітка спортсмена, формування конструктивних копінг стратегій підлітка, психологічної стійкості до стресових ситуацій, розвиток когнітивної сфери неповнолітнього атлета, а також групові та індивідуальні заняття та консультації з педагогом та психологом, психологічна робота з тренером та батьками, тощо [7].

До специфічних причин формування порушень харчової поведінки підлітків можна віднести: завуальований пошук до схвалення або компенсації за певні досягнення, почуття провини, деформація уявлень про своє тіло (уявлення, що верхня частина тіла має бути більшою за нижню та інші), уникнення відповідальності за спортивну поразку, пошук комфорту та безпеки (особливо це стосується контактних видів спорту), прагнення до досконалості, відчуття власної унікальності та неповторності, хибне відчуття контролю над своїм життям, емоційна ригідність, відчуття самотності, критичне відношення до себе та перфекціонізм, конкуренція, негативний вплив тренера, психологічна залежність від дієт, стероїдів, підтримання певної ваги та інші [10]. Відповідно до зазначених причин формування порушень харчової поведінки підлітків залучених до постійної спортивної діяльності можна визначити специфічні методи профілактики зазначених порушень, до яких відносяться: корекція особистісних рис особистості, формування конструктивного сприйняття світу (у межах індивідуальної превентивної медицини), профілактика відносин, що викликають негативні почуття стосовно своєї фігури, зміна функціонального зв'язку між повсякденними перевантаженнями та харчовою поведінкою, психологічна профілактика деструктивного стилю життя, профілактика гастрономічних звичок, формування адекватних реакцій у конфліктних ситуаціях, тощо [5].

5. На даному попередньому етапі дослідження можна побачити, на теоретичному рівні, психологічний зміст причин формування порушень харчової поведінки у підлітків залучених до постійної спортивної діяльності та відповідно зрозуміти напрями психологічної профілактики зазначених порушень. Методологічний конструкт даного теоретичного дослідження вказує на те, що спортивного направлення (спеціалізація або вид спорту) створює специфічні психологічні чинники (загальні та специфічні) які деформують харчову поведінку підлітків у межах специфічного стилю харчової поведінки та у формі клінічних (анорексії, булімії та інші) субклінічних (зворотна атлетична анорексія, психогенна втрата апетиту та інші), та неспецифічних форм (орторексія, алотріофагія та інші) порушень харчової поведінки, тому психологічна профілактика зазначених порушень має проводитися не тільки на рівні клінічних, а й на рівні специфічних та субклінічних порушень харчової поведінки, нівелюючи можливість формування зазначених порушень у молодих атлетів. Таким чином психологічна профілактика порушень харчової поведінки підлітків залучених до постійної спортивної діяльності є важливим елементом їх спортивної підготовки та психологічного здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Горгунов Е. Н. Мартьянов Б. И. *Психология физического воспитания и спорта. Учебное пособие для вузов.* – М: Академия, 2000. – 71с.
2. Ильин Е. П. *Психология спорта.* – СПб: Питер, 2011. – 154 с.
3. Игумнов С. А. *Управление стрессом: современные психологические и медикаментозные подходы.* – М: Колас, 2004. – с. 51.
4. Agras W. S. *Eating disorders. Management of obesity, bulimia and anorexia nervosa.*-NY:Pegramon, 1987. – p. 97-135.
5. Beumont, P. V. *Handbook of eating disorders anorexia and bulimia nervosa.*-NY : Elsevier, 1985. – p.114.
6. Christopher G. Fairburn. *Cognitive Behavior Therapy and Eating Disorders.*-Resh: Libreas, 1998. – p.37.
7. Garfinkel P. E. *Perceptions of the body in anorexia nervosa.*-NY: The Guilford Press, 1997. – p.300.
8. Gold M. S. *Eating disorders.*-NY:Pshyho, 1997. – p.112-121.
9. James E. Mitchel, Carol B. Peterson. *Assesment of Eating Disorders.*-Mich: North Dakota School of Medicine, 2003. – p. 52-77.
10. Harper, R. A. *The new psychotherapies.* – NY:Prentice-Hall, 1975. – p.346.

УДК 159.9:378:376-056.45

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ ДО РОБОТИ З ТВОРЧО-ОБДАРОВАНИМИ ПІДЛІТКАМИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Мельничук О.Б.

Аннотація

В статье рассматриваются психологические аспекты подготовки практических психологов к работе с творчески одаренными подростками в общеобразовательных учебных заведениях.

Найбільш пріоритетні завдання психологічної служби в освіті сьогодні пов'язують з пошуком шляхів вирішення проблем формування творчої особистості, розвитку індивідуальних здібностей і талантів молоді, забезпечення умов самореалізації кожної дитини. Одним із шляхів реалізації цих завдань є психологічний супровід обдарованих дітей. Аналіз джерел дає змогу узагальнити, що психологічний супровід - це система професійної діяльності психолога та педагога, яка спрямована на створення спеціальних умов для повноцінного розвитку й успішного навчання дитини в конкретному освітньому середовищі; це, передусім, створення умов для повноцінного розвитку і навчання творчо-обдарованої особистості. Підлітковий вік є стратегічно важливим з виховної точки зору, надзвичайно чутливим не тільки до негативних впливів соціуму, але й до культурних цінностей, що визначатимуть у подальшому головні життєві вибори - в галузі освіти, якості особистісних стосунків, соціальної орієнтації, здоров'я, творчості тощо. До кінця підліткового віку чітко виділяють два крайні полюси активності в постановці питань, проблем, пошуків - проблемний (творчий) та не проблемний (нетворчий). Підлітки з проблемним типом активності проявляють в ситуації невизначеності більше здатності до самостійного пошуку розв'язання задач, вони відрізняються високою здатністю включатися в поставлені проблеми і повертатися до них по мірі подальшого досвіду дослідження. В подальшому, в період з 15 до 20 років, ці відмінності не згладжуються, а мають тенденцію наростати. Важливою є роль середовища в проявах творчої індивідуальності, оскільки вимоги макро- і мікросередовища, традиції та установки в сім'ї і школі можуть або стимулювати розвиток творчих здібностей, або ж послаблювати чи навіть пригнічувати їх.

До актуальних проблем сучасної освіти, що потребують вирішення, відносяться проблеми успішної адаптації обдарованих учнів до суспільних змін, збереження психосоматичного здоров'я, формування готовності до самостійного життя, психолого-педагогічна підтримка, допомога педагогам, батькам у створенні всіх необхідних умов для гармонійного розвитку дитини. Функції психолога, що працює з обдарованими дітьми полягають у виявленні, навчанні й розвитку обдарованих дітей; психолого-педагогічному супроводі та підтримці авторських й інноваційних навчальних програм, освітніх технологій, що застосовуються в роботі з обдарованими дітьми; участі у проектуванні та реалізації освітнього середовища, яке сприяє розкриттю творчих здібностей учня; вивченні вікових та індивідуальних особливостей обдарованих дітей; роботі з сім'єю, з проблемами навчання та розвитку обдарованої дитини; використанні позашкільного освітнього середовища для навчання і розвитку обдарованих дітей; проведенні діагностики розвитку обдарованої дитини; прогнозуванні та розробці психолого-педагогічних рекомендацій, які сприятимуть оптимальному навчанню та розвитку обдарованої дитини.

На сучасному етапі засобами психологічного супроводу в загальноосвітніх навчальних закладах найчастіше розв'язуються проблеми роботи з обдарованими дітьми: адаптації дитини до навчального закладу; особистісного та інтелектуального розвитку дитини; профорієнтаційної роботи з учнями; роботи з проблемними дітьми (гіперактивними, замкнутими); пошуку виходу з конфліктних ситуацій; формування здорового способу життя. Формування змісту психологічного супроводу відбувається з врахуванням вікових закономірностей розвитку, нахилів, інтересів підлітків та їх взаємин між собою і дорослими. Науковцями з'ясовано, що психологічний супровід неефективний, якщо він не відповідає цим вимогам і дублює навчальний процес. У цьому контексті чітко визначається роль педагога та шкільного психолога.

Супровідна діяльність психолога спрямована на створення соціально-психологічних умов для успішного навчання і розвитку природної індивідуальності кожної дитини, її здібностей, самореалізації та успішної адаптації до нових умов життя. Тому психолог повинен мати ґрунтовну психологічну освіту. Фахівці вказують, що практичному психологу, що обрав у своїй роботі стратегію супроводу школярів, їхніх учителів і батьків, необхідно бути освіченим у сфері психологічного супроводу, а також мати навички консультативної роботи; навички ефективного спілкування; володіння діагностичними методиками; уміння застосовувати схеми системного аналізу ситуації; уміння вибудувати план розв'язання проблеми та здійснити первинну допомогу в його реалізації; здатності здійснити моніторинг дієвості плану й вибудувати новий план у випадку неефективності першого; добре орієнтуватися в шкільній ситуації, знати її особливості і враховувати їх у побудові практичних гіпотез; навички організації груп дітей і дорослих задля спільної діяльності і спілкування; технологічні, інтерпретаційні, аналітичні уміння; навички нейтральної, зацікавленої поведінки і творчого мислення у конфліктних ситуаціях; уміння вибудувати стосунки, прогнозувати міжособистісні ситуації.

Серед особистісних рис практичного психолога особливе значення мають: відповідальність, упевненість у собі, шанобливе ставлення до людей, оптимізм, почуття гумору. Значна роль у системі супроводу відводиться також педагогу. Від його грамотності, майстерності, ерудитності, культури залежить результат роботи з розвитку індивідуальності підлітка. Психолог і педагог суттєво відрізняються за своїми професійними позиціями, але головне, щоб їх дії були узгоджені.

Робота з обдарованими і здібними учнями вимагає цілеспрямованого ґрунтовного психологічного забезпечення: психопрофілактика; психологічна просвіта; психодіагностика; консультування; корекційна і розвивальна робота. У роботі з обдарованими школярами фахівці виокремлюють наступні пріоритетні завдання: 1. Консультативна, тренінгова робота з обдарованими дітьми, спрямована на розвиток самосвідомості, глибокого усвідомлення власних можливостей та унікальних здібностей. 2. Навчання соціально-психологічних навичок і вмінь налагоджувати та підтримувати стосунки з оточуючими, вирішувати складні конфліктні ситуації. Річ у тім, що обдаровані діти досить часто переживають соціально-психологічні складнощі у спілкуванні, повсякденній співпраці з людьми, налагодженні близьких довірливих стосунків. Досить рідко у них формується здатність до емпатії, до розуміння сенсу своїх дій та реакцій партнерів у спілкуванні. 3. Соціально-психологічне навчання обдарованих учнів, діагностика їх поведінки, організована індивідуальна та групова робота з ними дозволяє успішно вирішувати проблеми. 4. Допомога учням при подоланні бар'єрів спілкування; сприяння розвитку здібностей; сприяння у створенні гармонійного процесу навчання з урахуванням особистісних якостей. Професійні дії шкільного психолога, спрямовуються на консультативно-просвітницьку роботу із прийняття дорослими обдарованості дитини, особливостей її поведінки, світорозуміння, інтересів і схильностей; консультативно-методичну роботу з дорослими, спрямовану на організацію соціального середовища. Спеціальна психологічна робота із самою дитиною має будуватися на використанні корекційних, розвивальних технологій, спрямованих на вирішення внутрішніх психологічних конфліктів, зняття тривожності, страхів, агресивних психологічних захистів. Інший напрям роботи – соціально-психологічне навчання учня, в основі якого – розширення наявного в його розпорядженні репертуару поведінкових реакцій, корекція сформованих форм поведінки, усвідомлення дитиною своєї позиції в спілкуванні.

Найбільш важливим у роботі зі школярами, педагогічним колективом і шкільною адміністрацією є комплексний підхід, зміст якого полягає в організації допомоги школярам у соціально-психологічній адаптації, у створенні спеціальних умов для всебічного, цілісного психологічного розвитку обдарованих дітей, наданні школярам технологічної допомоги в розвитку різних психологічних особливостей і властивостей, удосконаленні своїх здібностей. Крім того, психолог надає педагогічному колективу школи методичну допомогу в побудові психологічно адекватних програм навчання, виховання й розвитку обдарованих дітей на різних етапах навчання, формує в освітній установі певний соціально-психологічний клімат, побудований на взаємоповазі, співробітництві педагогічного й учнівського колективу, творчому, новаторському підході до навчально-виховного процесу. Психологічна допомога обдарованій особистості має бути пов'язана не лише із встановленням самого факту обдарованості дитини, а й із створенням особливої культури в навчальних закладах і сім'ї, яка давала б змогу підтримувати обдарованість й індивідуальність у цілому, що визначає актуальність поглибленого вивчення внутрішніх психологічних умов становлення обдарованої особистості, що вагомо (позитивно чи негативно) впливають на розвиток її здібностей для майбутніх практичних психологів.

Таким чином, підготовка практичних психологів до психологічного супроводу творчо-обдарованих підлітків в загальноосвітніх закладах має враховувати низку особливостей, що пов'язані з психологічними особливостями такої категорії дітей та специфікою і завданнями психологічної служби навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Єсін О., Ткачова В. *Психологічний супровід програми «Обдаровані діти» / Обдаровані діти: діагностика та супровід. Упоряд. Т.Червонна. - К.: Шк.світ, 2008. - 128с.*
2. Коваль В.І. *Підтримка обдарованої дитини //Виховна робота в школі. - 2005, -№10 (11)*
3. Страшнюк Ж.Д., Сахарова О.П. *Розвиток творчих здібностей молодших підлітків. Програма тренінгу креативності. Погляд на проблему розвитку творчих здібностей особистості / «Шкільному психологу. Усе для роботи» 2010 № 2 (14). С.2-10.*
4. Челур О.С. *Роль психолога та педагога в роботі з обдарованими дітьми // «Шкільному психологу. Усе для роботи» 2010/ № 6 (18) червень. - С.-12.*

УДК 811.111' 255.4

Матвійчук Т. В.

ПЕРЕКЛАД ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ЯК ПРОЦЕС ІМІТАЦІЇ

Стаття посвятається проблемі переклада поезії як з англійського мови на російський/український, так і з російського/українського на англійський. Речь идет о сущности перевода как такового и особенностях перевода поэтических произведений. За основу взята мысль, что процесс перевода поэтических произведений является не чем иным как имитацией. Саму же имитацию автор рассматривает с двух сторон: как пародию и как унаследование.

Читаючи літературні переклади англійських віршів, ми маємо можливість ознайомитися з традиціями та світосприйняттям англійського народу. Тому процес перекладу для нас є надзвичайно важливим надбанням. Переклад – від найвужчого значення цього слова (з однієї мови на іншу) до найширшого (з культури на культуру, з епохи на епоху, з однієї мистецької чи знакової системи на іншу) – проблема світоглядна, що охоплює усі сфери людського буття. Високе мистецтво поетичного перекладу рік у рік привертає все більшу увагу дослідників (Кузнєцов, Чередниченко, Корр). Але всі вони сходяться на тому, що переклад має бути семантико-стилістичною паралеллю першотвору.

Поезія – це завжди багатогранне та неоднозначне явище в сучасній літературі. Сьогодні поети дивують нас формою, змістом та стилістичним забарвленням віршів, відмовляючись від традиційних стереотипів. Якщо розглядати поезію і переклад в галузі перекладознавства, одразу виникає багато суперечностей та протиріч. Переклад англійської поезії це, безперечно, найвища майстерність перекладача. Недостатньо професійно знати мову і бути кваліфікаційним перекладачем, варто володіти поетичними навиками.

Кеннот Рекстрот, один з найбільш впливових американських поетів, критиків та перекладачів (1905-1982) стверджував, що поет – це, в свою чергу, й перекладач, а перекладач певним чином є поетом. «Письменник, що може перенестися своїми думками та почуттями в радісні емоції іншої людини, здатний розуміти та сприймати реальність без майстерності слів. Він здатний розуміти суть поезії». Відомий перекладач М. Лозинський вважає, що в роботі з іншомовними віршами, необхідно враховувати їхні елементи у постійній складній взаємодії. Завдання перекладача – знайти у своїй рідній мові такий же складний і неповторний зв'язок, який відобразить оригінал та матиме такий же емоційний ефект. Таким чином, перекладач повинен перевтілитися в автора, запозичивши його манеру та мову, інтонації та ритм, зберігаючи при цьому вірність своїй рідній мові, і часом своїй поетичній індивідуальності. Необхідно пам'ятати, що переклад видатного літературного твору сам повинен бути таким [3, 35].

Перекладацьке мистецтво може бути представлено у вигляді наступного процесу: художній твір впливає на перекладача, який, зі своєї сторони, виявляє до нього певне емоційне ставлення. В результаті взаємодії цих факторів – об'єктивного та суб'єктивного – у свідомості перекладача оформлюється те чи інше сприйняття даного поетичного твору, у відповідності з яким створюється переклад. Таким чином, переклад є вторинним, умовним віддзеркаленням тексту, але щодо художньої дійсності оригіналу, то він є первинним, як відображення останнього, втілення цієї дійсності в художніх образах, тому його творчий характер не підлягає сумніву, і для створення художнього перекладу необхідним є творчий метод, обов'язковий у процесі оригінальної творчості.

Чи могли б ми перекладача вважати письменником? Але не просто письменником, а ще й імітатором? Адже імітатор – це той хто копіює чи пародіює когось. І не важливо чи це музика, мистецтво або ж поезія. Відповідь може бути позитивною, якщо взяти до уваги той факт, що переклад знаходиться в самому серці поезії. Слова лише метафорично виражають ідеї, події та почуття і самі по собі є формою перекладу. Важливо правильно скопіювати ці слова. Звичайно, це могло б привести нас до лабіринту проблем та